

Tieteidenvälisyyden asema Helsingin yliopiston tutkijakollegiumissa

■ Minna Franck

Helsingin yliopiston tutkijakollegium perustettiin Helsingin yliopiston erilliseksi laitokseksi vuonna 2001. Ensimmäisessä johtosäännössä sen tehtäviksi määriteltiin korkeatasoisen humanistis-yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen harjoittaminen, tieteidenvälisen kanssakäymisen edistäminen, yliopiston tiedekuntien, laitosten ja muiden yliopistojen kanssa tehtävän yhteistyön edistäminen, edustamiensa alojen kansainvälisten suhteiden kehittäminen ja ylläpitäminen sekä suomalaisen tutkimuksen kansainvälisen näkyvyyden edistäminen. Nämä tehtävät ovat säilyneet tutkijakollegiumin johtosäännössä pitkälti tässä muodossa. Tutkijakollegiumin yhdeksi perustehtäväksi siis määriteltiin ”tieteidenvälisen kanssakäymisen edistäminen”.

Tutkijakollegiumin ytimen muodostavat tutkijat ja heidän tutkimustoimintansa. Näin ollen tapa, jolla tutkijakollegiumin tutkijat valitaan, on ratkaisevassa asemassa siinä, miten tutkijakollegium toteuttaa sille määriteltyjä tehtäviä. Tutkijakollegiumin perustamispäätöstä tehtäessä konsistorille esiteltiin aloitus suunnitelma, jonka mukaan kollegiumilla tulisi olla kerrallaan kahdesta kolmeen tutkimusteemaa, jotka tarkistettaisiin viiden vuoden välein ja jotka otettaisiin huomioon tutkijapaikkoja jaettaessa (Konsistorin kokous 13/2000 § 8, liite 2). Tämä ei

kuitenkaan toteutunut, sillä tutkijakollegiumin johtokunta päätti jatkaa tuolloin jo muutamaan kertaan kokeiltua meriittikeskeistä valintamallia, jossa tutkijat valitaan ensisijaisesti heidän tieteellisten ansioidensa ja tutkimussuunnitelman laadun perusteella (johtokunnan kokous 6/2002 § 4). Keskustelun pohjana olleessa perustelumuistossa korostetaan, että tutkijakollegium on humanistis-yhteiskuntatieteellisten alojen perustutkimuskeskus. Tämän perusajatuksen katsottiin puoltavan nimenoman sitä, että kollegiumin toimintaa ei tule suunnata tutkimusohjelmalla, vaan kollegiumiin on koottava yhteen kansainvälisessä arvioissa ansioluetteloltaan ja tutkimussuunnitelmaltaan parhaat hakijat (johtokunnan kokous 6/2002 § 4, liite 1). Toimintaperiaatteeksi siis vakiintui edelleenkin käytössä oleva valintatapa, jossa yksittäisen tutkijan tutkimussuunnitelman korkeatasoisuus on tärkein valintaperuste. Tutkijoiden valintatapaa määriteltäessä ”tieteidenvälisen kanssakäymisen edistäminen” jäi siis toisarvoiseksi tehtäväksi suhteessa ”korkeatasoisen humanistis-yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen harjoittamiseen”.

Tutkijakollegiumin tutkijavalinnat ovat siis alusta saakka perustuneet pääsääntöisesti yksittäisten tutkijoiden omien tutkimushankkeiden meriittiperusteiseen arviointiin. Valinnassa ei

siis ole koskaan pyritty löytämään ja valitsemaan ensisijaisesti poikkitieteellisiä tutkimushankkeita. Tieteidenvälisen kanssakäymisen edistämisen tehtävä on kuitenkin myös ollut esillä tutkijavalintakriteereissä. Kollegiumin tarkoituksena on luoda tutkijayhteisö, jossa jäsentenvälinen jatkuva kanssakäyminen luo hedelmällisen perustan uusien ajatusten ja innovaatioiden synnylle. Edellä mainitussa suunnitelmassa korostettiin siksi myös, että toimiakseen tuollaisena yhteisönä valinnassa on korostettava hakijoiden kykyä toimia tieteidenvälisesti. Jo tuolloin hakemuksia arvioivaa tieteellistä neuvottelukuntaa pyydettiin kiinnittämään huomiota tutkimushankkeen tieteidenväliseen potentiaaliin.

Vuosien mittaan tutkijakollegiumin johtokunnassa on käyty kiivastakin keskustelua siitä, mitä tieteidenvälinen potentiaali tarkoittaa ja miten se tulisi hakemuksesta käydä ilmi. Arviointikohdan painoarvo on vuosien mittaan muuttunut riippuen johtokunnassa vallitsevista mielipiteistä. Tällä hetkellä olemme kuitenkin olleet jo pitkään siinä tilanteessa, että edellytämme hakijalta näyttöä siitä, että hän pystyy osallistumaan kollegiumin edistämään monitieteiseen vuorovaikutukseen. Näyttönä voidaan pitää esimerkiksi tutkijan aikaisempia saavutuksia. Näyttö voi sisältyä myös itse tutkimussuunnitelmaan eli se on esimerkiksi aiheeltaan tai metodologialtaan poikkitieteellinen tai hakija selvästi osoittaa pystyvänsä kommunikoidaan yli tiederajojen. Korkeatasoinen hakija ja hakemus voivat siis tulla hylätyksi, jos tieteellinen neuvottelukunta katsoo, ettei hakija osoita kykyä kommunikoida oman alansa ulkopuolelle.

Tutkijakollegiumin sisäisessä toiminnassa tieteidenvälisen kanssakäymisen edistämisen tavoite on korostetusti esillä. Olemme pyrkinneet luomaan sekä formaaleja että epäformaaleja kanssakäymisen muotoja, joiden tarkoituksena on saattaa tutkijamme yhteen keskustelemaan tutkimuksestaan. Yhtenä toiveenamme on, että näiden kohtaamisten seurauksena syntyy uusia ja ennalta suunnittelemattomia verkostoja, yhteistyömuotoja ja tutkimushankkeita. Näiden kohtaamisten seuraukset ja niistä syntyvät ”tulokset” usein kuitenkin materialisoituvat vas-

ta vuosia tutkijoiden kollegiumkausien jälkeen ja niitä on lähes mahdoton mitata ja todentaa. Eri alojen kollegiumtutkijoiden toimiminen samoissa tutkimushankkeissa usein vuosia kollegiumkauden jälkeen, yhteisjulkaisut ja muut vastaavat yhteistyömuodot kuitenkin osoittavat, että toimintatapamme ovat ainakin jossain määrin onnistuneita. Toinen tärkeä tavoitteemme tai toiveemme on, että tutkijoiden tutkimussuunnitelmat muuttuvat ja jalostuvat kollegiumkauden aikana tavalla, joka on suoraan seurausta kollegiumissa tapahtuneesta tieteidenvälisestä vuorovaikutuksesta. Ei ehkä ole liioittelua sanoa, että kollegiumin voidaan katsoa epäonnistuneen tehtävässään, mikäli kollegiumissa vietetyllä ajalla ei ole ollut minkäänlaista vaikutusta tutkijan tekemään tutkimukseen.

Tieteidenvälisyys, monitieteisyys ja poikkitieteellisyys ovat siis keskeinen osa tutkijakollegiumin identiteettiä. Näiden painoarvo toiminnassamme on luonnollisesti vaihdellut jonkin verran vuosien saatossa, mutta niiden tärkeys perustuu kollegiumille johtosäännössä annettuihin tehtäviin. Tehtävistä tärkeimmäksi on kuitenkin yhteisten keskustelujen perusteella asetettu kansainvälisesti korkeatasoisen humanistis-yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen harjoittaminen. Tämä valinta on syntynyt huolellisen harkinnan perusteella ja perustuu siihen, miten kollegiumissa on tulkittu asemaamme edistynyttä tutkimusta tekevänä laitoksena (*institute for advanced studies*). Tieteidenvälisen kanssakäymisen edistämisen tehtävä on siis ollut jossain mielessä alisteinen tutkimuksen korkeatasoisuutta painottavalle tehtävälle. Edellä mainitussa muistiossa kysyttiin, ”uskotaanko, että yhteistoiminta ja etenkin tieteidenvälinen yhteistyö syntyvät eri alojen vuorovaikutuksesta vai tarvitaanko valintaprosessissa tätä tavoitetta edistävien täsmällisten kriteerien asettamista?” Me siis olemme uskoneet, että tieteidenvälinen yhteistyön syntymiselle on luotava hedelmällinen maaperä valintakriteerien sekä toimintaperiaatteiden ja -muotojen avulla.

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston tutkijakollegiumin suunnittelu- ja kehityspäällikkö.

TIETOKIRJA

26.-27.8.2015

Kaksipäiväinen tietokirjafestivaali Helsingissä Tieteiden talolla

Yli 100 esiintyjää, mm.

Johannes Remy, Sirpa Pietikäinen, Maria Romantschuk, Mikael Fogelholm, Laura Kolbe, Elina Lappalainen, Ville Hänninen ja Virpi Hämeen-Anttila.

.....

Teemoina mm. Ukraina, kerettiläisyys, rikkaus ja valta, veroparatiisit, virkkaus, kokkaus ja viljely, tieteen asema yhteiskunnallisessa keskustelussa, arkkitehtuuri ja paljon muuta

Katso koko ohjelma

WWW.TIETOKIRJA.FI

Tietoa tykkäämiskulttuuriin!

Myyvälässä (Snellmaninkatu 13, Kruununhaka, Helsinki)
kesäaukioloajat elokuun loppuun asti: ma 10.00-16.00; ti-pe 10.00-15.30
Juhannuksena 24.6.-25.6. suljettu;
6.-19.7. Tiedekirja on suljettu kesälomien vuoksi.

Puh. 09 635 177; tiedekirja@tsv.fi

Verkkokaupпамme palvelee myös lomien aikana!

www.tiedekirja.fi

Tiedekirjasta voit tykätä Facebookissa ;-) ja näin pysyä ajan tasalla tapahtumistamme!

